

Brussel, 13 november 2025  
(OR. en)

15410/25

<b>CULT 128</b>	<b>EMPL 514</b>
<b>AUDIO 111</b>	<b>GENDER 200</b>
<b>CULT HERIT 25</b>	<b>DIGIT 240</b>
<b>EDUC 445</b>	<b>TOUR 23</b>
<b>JEUN 236</b>	<b>MI 907</b>
<b>COMPET 1161</b>	<b>ENV 1222</b>
<b>SAN 743</b>	<b>PROCIV 148</b>
<b>DISINFO 100</b>	<b>RECH 501</b>
<b>RELEX 1475</b>	<b>NDICI 10</b>
<b>FREMP 333</b>	<b>FIN 1352</b>
<b>AG 181</b>	

#### **BEGELEIDENDE NOTA**

---

van: de secretaris-generaal van de Europese Commissie, ondertekend door mevrouw Martine DEPREZ, directeur

aan: mevrouw Thérèse BLANCHET, secretaris-generaal van de Raad van de Europese Unie

---

nr. Comdoc.: COM(2025) 785 final

Betreft: MEDEDELING VAN DE COMMISSIE AAN HET EUROPEES PARLEMENT, DE RAAD, HET EUROPEES ECONOMISCH EN SOCIAAL COMITÉ EN HET COMITÉ VAN DE REGIO'S  
Een cultuurkompas voor Europa

---

De delegaties vinden hierbij document COM(2025) 785 final.

Bijlage: COM(2025) 785 final



Brussel, 12.11.2025  
COM(2025) 785 final

**MEDEDELING VAN DE COMMISSIE AAN HET EUROPEES PARLEMENT, DE  
RAAD, HET EUROPEES ECONOMISCH EN SOCIAAL COMITÉ EN HET COMITÉ  
VAN DE REGIO'S**

**Een cultuurkompas voor Europa**

{SWD(2025) 785 final}

# Een cultuurkompas voor Europa

## 1. Inleiding

Europa is een levendig centrum van culturele diversiteit, dat bekendstaat om zijn talen, cultureel erfgoed, artistieke expressie en creatieve innovatie. Europa heeft meer Unesco-werelderfgoedlocaties op het gebied van cultuur, natuur of een mengeling daarvan dan enige andere regio ter wereld. Het heeft een grote taalverscheidenheid, met meer dan 24 officiële EU-talen en meer dan 60 regionale of minderheidstalen. Deze culturele rijkdom vloeit voort uit de gemeenschappelijke geschiedenis en het gedeelde erfgoed van Europa en biedt een goede fundering voor de toekomst van Europa, waarbij een Europees gevoel van verbondenheid wordt bevorderd en de Europese waarden worden versterkt. Dat wordt bevestigd door 87 % van de burgers voor wie cultuur en cultureel erfgoed een essentiële reden zijn om zich Europeaan te voelen<sup>1</sup>.

In Europa wordt culturele diversiteit gevierd en beschermd en voortdurend opnieuw uitgevonden. Er is een vruchtbare bodem voor kunstenaars en professionals uit de cultuursector om te creëren, te innoveren en grenzen te verleggen. Het culturele erfgoed en de culturele dynamiek van Europa bevorderen de uitwisseling, de dialoog en het wederzijdse begrip tussen verschillende gemeenschappen en generaties.

Culturele activiteiten en betrokkenheid bij het rijke culturele erfgoed van Europa zijn van vitaal belang voor onze Europese levenswijze. Uit onderzoek blijkt dat samenlevingen met een grotere culturele participatie opener, toleranter, democratischer en economisch robuuster zijn<sup>2</sup>, en dat culturele consumptie doeltreffend is om haat tegen te gaan<sup>3</sup>. Mensen die deelnemen aan culturele activiteiten blijken ook vaker te gaan stemmen, vrijwilligerswerk te doen en deel te nemen aan gemeenschapsactiviteiten<sup>4</sup>. Dit draagt bij tot de sociale en territoriale cohesie en veerkracht, en tot een betere gezondheid en een beter welzijn. 87 % van de Europeanen vindt dat deelname aan culturele activiteiten of het bijwonen van artistieke evenementen hun emotionele of lichamelijke welzijn verbetert.

Bovendien zijn de culturele en creatieve sectoren en industrieën van Europa van cruciaal belang om innovatie en concurrentievermogen te stimuleren, banen te scheppen, duurzaam toerisme te bevorderen en onze regio's en steden aantrekkelijker te maken. De meer dan twee miljoen ondernemingen in de culturele en creatieve sector in de EU genereren ongeveer 199 miljard EUR aan toegevoegde waarde en bieden werk aan 7,9 miljoen mensen in heel Europa<sup>5</sup>.

Internationaal is het levendige culturele landschap van Europa een bron van “soft power” en draagt het bij tot de reputatie van Europa. Het maakt het gemakkelijker wederzijds voordelige internationale partnerschappen tot stand te brengen, vergroot de mondiale betrokkenheid en ondersteunt het uitbreidingsproces van de EU.

Tegelijkertijd wordt het strategische belang van cultuur voor Europa onderschat en nog niet volledig benut. In een tijd van snelle en complexe veranderingen, geopolitieke spanningen, buitenlandse informatiemaniplatie en inmenging, antidemocratische bewegingen, de

---

<sup>1</sup> [Europeans' attitudes towards culture — mei 2025 — Eurobarometer-enquête.](#)

<sup>2</sup> Een uitgebreide hoeveelheid gegevens is te vinden in de studie [“Culture and democracy, the evidence” — Bureau voor publicaties van de EU.](#)

<sup>3</sup> Zie de vorige voetnoot.

<sup>4</sup> Zie de vorige voetnoot.

<sup>5</sup> Cijfers voor 2024. Bron: [Culture statistics - cultural employment - Statistics Explained - Eurostat.](#)

klimaatcrisis, technologische verschuivingen en de digitale transitie moet Europa het potentieel van cultuur om deze dringende problemen het hoofd te bieden, erkennen en benutten.

De culturele en creatieve sectoren en industrieën worden geconfronteerd met specifieke uitdagingen, waaronder bedreigingen voor de artistieke vrijheid, onzekere arbeidsomstandigheden, ongelijke toegang tot cultuur, toenemende wereldwijde concurrentie en AI-gerelateerde kwesties op het gebied van intellectuele-eigendomsrechten. Door gebruik te maken van nieuwe technologieën kunnen deze sectoren tegelijkertijd hun creatieve productie en hun innovatiepotentieel verder verbeteren, maar ook de toegankelijkheid van cultuur en de betrokkenheid van het publiek vergroten.

Ondanks de aanzienlijke vooruitgang die de afgelopen jaren is geboekt via de Europese agenda's voor cultuur<sup>6</sup> en de werkplannen voor cultuur<sup>7</sup>, heeft de EU nog steeds geen toekomstbestendig strategisch kader om de rol van cultuur in de beleidsvorming consequent te integreren en te versterken. Daarom benadrukte voorzitter Von der Leyen aan het begin van haar politieke beleidslijnen, "De keuze van Europa", het belang van de culturele diversiteit en het culturele erfgoed van Europa voor de toekomst van Europa. Ook in de strategische agenda van de Europese Raad<sup>8</sup> werd erkend dat culturele diversiteit en cultureel erfgoed moeten worden bevorderd, terwijl het Europees Parlement<sup>9</sup>, de Raad<sup>10</sup> en de belanghebbenden het belang van een strategisch EU-kader voor cultuur hebben benadrukt.

Naar aanleiding van deze oproepen presenteert de Commissie een **cultuurkompas voor Europa, waarin een visie wordt geformuleerd en vlaggenschipinitiatieven worden vastgesteld**. Het kompas, waarin het potentieel van cultuur om mensen bij elkaar te brengen wordt erkend, gaat ook vergezeld van een **ontwerp van gezamenlijke verklaring waarover het Europees Parlement, de Raad en de Commissie overeenstemming moeten bereiken**. Wil de EU floreren, dan moet zij cultuur centraal stellen in haar politieke visie en haar sociale en economische strategie. Het cultuurkompas zal ook dienen als strategisch anker voor cultuur binnen het meerjarig financieel kader (MFK) 2028-2034<sup>11</sup>.

## 2. De visie: Europa voor cultuur, cultuur voor Europa

Het cultuurkompas is bedoeld om het potentieel van cultuur voor mensen, samenlevingen en geografische gebieden optimaal te benutten en ervoor te zorgen dat cultuur centraal staat in de Europese eenheid, diversiteit en excellentie. Het is gebaseerd op **een strategische visie** waarin Europa opkomt voor cultuur en cultuur opkomt voor Europa:

**"Europa voor cultuur"**: het rijke culturele landschap van Europa is een integraal onderdeel van de identiteit en ontwikkeling van de Unie. Iedereen heeft het recht cultuur te creëren en eraan deel te nemen, de fundamentele vrijheid van artistieke expressie te genieten en vrij cultuur te creëren en te genieten. Het cultuurkompas heeft tot doel cultuur als een belangrijke dimensie te integreren in alle relevante strategieën en beleidsmaatregelen en de bijbehorende financieringsinstrumenten. Hiermee wordt de intrinsieke, sociale, maatschappelijke en economische waarde erkend en de rol van cultuur als essentieel publiek goed. Met

<sup>6</sup> Meest recentelijk: [Mededeling van de Commissie "Een nieuwe Europese agenda voor cultuur" \(COM/2018/267\)](#).

<sup>7</sup> Meest recentelijk: [Resolutie van de Raad over het EU-werkplan voor cultuur 2023-2026 \(2022/C 466/01\)](#).

<sup>8</sup> [Strategische agenda 2024-2029](#).

<sup>9</sup> Resolutie van het Europees Parlement van 14 december 2022 over de uitvoering van de nieuwe Europese agenda voor cultuur en de EU-strategie voor internationale culturele betrekkingen (2022/2047(INI)).

<sup>10</sup> Zie voetnoot 7.

<sup>11</sup> Het voorstel van de Europese Commissie voor het meerjarig financieel kader 2028-2034, dat op 16 juli 2025 is ingediend, maakt EU-financiering voor cultuur via verschillende instrumenten mogelijk. [EUR-Lex - 52025DC0570R\(01\) — NL — EUR-Lex](#).

beleidsmaatregelen en investeringen op maat zal het cultuurkompas de culturele sectoren helpen om wereldwijd te floreren, te innoveren en te concurreren. Hoewel het cultuurkompas transversaal is opgezet, worden de specifieke kenmerken van afzonderlijke culturele sectoren erin erkend en gewaardeerd.

**“Cultuur voor Europa”**: de EU zal de rijke culturele diversiteit, het culturele erfgoed en de creativiteit van Europa benutten om de democratische veerkracht te vergroten, de sociale, economische en territoriale cohesie te versterken, het welzijn van mensen te verbeteren en het concurrentievermogen en innovatiepotentieel van Europa te stimuleren. Het cultuurkompas is erop gericht cultuur als uiting van de geschiedenis en gedeelde waarden van Europa en als krachtige katalysator voor maatschappelijke veerkracht te bevorderen en te versterken. Door middel van cultuur kan de EU haar rol als wereldleider op het gebied van cultuur en creativiteit versterken, geworteld in wederzijds begrip en met acties die verankerd zijn in de waarden van de EU.

In overeenstemming met deze visie zal het cultuurkompas een koers voor het EU-beleid uitzetten op **vier hoofdlijnen**, ondersteund door horizontale acties om investeringen in de Europese cultuur te mobiliseren:

- 1) een EU die **de Europese waarden en culturele rechten verdedigt** en versterkt;
- 2) een EU die **de positie van kunstenaars en professionals uit de cultuursector versterkt en mensen ondersteunt**;
- 3) een EU die cultuur en cultureel erfgoed inzet **voor meer concurrentievermogen, veerkracht en samenhang**;
- 4) een EU die **zich sterk maakt voor internationale culturele betrekkingen en partnerschappen**.

De EU zal grotere politieke toezeggingen en nieuwe beleidsinstrumenten nodig hebben om het cultuurkompas te verwezenlijken. De Commissie zal daarom:

- een door **het Europees Parlement, de Raad en de Commissie** overeen te komen interinstitutionele **gezamenlijke verklaring** “Europa voor cultuur, cultuur voor Europa” voorstellen, waarin het politieke engagement voor de kernbeginselen van het cultuurbeleid in Europa wordt uiteengezet en opnieuw wordt bevestigd;
- periodiek een **verslag over de stand van zaken van de cultuur in de EU** publiceren om inzicht te verschaffen in het Europese culturele landschap en de vooruitgang met betrekking tot de ontwikkeling van het culturele en creatieve ecosysteem te beoordelen, waarbij specifieke nadruk zal liggen op artistieke vrijheid;
- een **gestructureerde EU-dialoog** met culturele en creatieve belanghebbenden opzetten om het verslag over de stand van zaken van de cultuur en de vooruitgang bij de verwezenlijking van de hoofdlijnen van het cultuurkompas te bespreken. Deze dialoog zal dienen als platform voor uitwisseling, cocreatie en beleidsafstemming;
- om het verslag over de staat van cultuur te ondersteunen, een **EU-hub voor culturele gegevens** oprichten om culturele gegevens en informatie te verzamelen en te analyseren, trends en ontwikkelingen te monitoren en beste praktijken te bundelen<sup>12</sup>. De Commissie zal ook samenwerken met de EU-lidstaten en hun bureaus voor de statistiek alsook met

---

<sup>12</sup> Gegevens over de audiovisuele sector zullen worden blijven geleverd door het Europees Waarnemingscentrum voor de audiovisuele sector en het European Media Outlook-rapport van de Commissie.

relevante internationale organisaties om de culturele statistieken van de EU te blijven verbeteren en empirisch onderbouwde beleidsvorming te ondersteunen.

### **3. Een EU die de Europese waarden en culturele rechten verdedigt en versterkt**

Democratie, vrijheid, diversiteit en gelijkheid zijn waarden die elkaar versterken, en de EU en haar lidstaten zijn gezamenlijk verantwoordelijk voor de handhaving ervan. De vrijheid om onbelemmerd cultuur te creëren en aan cultuur deel te nemen is verankerd in artikel 27 van de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens<sup>13</sup> en artikel 13 van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie<sup>14</sup>. Die rechten zijn van essentieel belang om personen en gemeenschappen in staat te stellen zich vrij te uiten, deel te nemen aan dialogen, de culturele diversiteit te vieren, de kunst te bevorderen, het cultureel erfgoed in stand te houden en de toekomst vorm te geven. Dit zijn kernbeginselen van het cultuurkompas.

#### **3.1. Waarborgen van de artistieke vrijheid**

Cultuur en creativiteit kunnen alleen gedijen als de vrijheid van creatieve meningsuiting gewaarborgd wordt. Het waarborgen van deze vrijheid moet de hoeksteen zijn van elke democratische en open samenleving en is een sterke indicator van een samenleving met een gezonde democratie. In de EU is de bescherming van de vrijheid van kunstenaars en cultuurwerkers om zonder censuur of intimidatie te creëren en hun mening over kwesties van algemeen belang te geven, een collectieve verantwoordelijkheid. Toch blijven er berichten verschijnen<sup>15</sup> over ongeoorloofde inmenging die de onafhankelijkheid van culturele instellingen aantast en de toepassing van zogeheten moraliteitswetten, censuur of intimidatie van kunstenaars, en zelfs zelfcensuur.

Nu de democratie en het maatschappelijk middenveld wereldwijd onder druk staan, moeten dergelijke gevallen gedocumenteerd en nauwlettend gemonitord worden en moeten maatregelen worden genomen om “veilige toevluchtsoorden” te bieden voor bedreigde en ontheemde kunstenaars<sup>16</sup>. De lidstaten en de EU-instellingen moeten ervoor zorgen dat hun beleid, rechtskaders en administratieve werkwijzen vrije artistieke creatie, expressie en verspreiding ondersteunen. Europa moet actie ondernemen om de artistieke vrijheid te beschermen en het bewustzijn vergroten om deze te bevorderen.

Daarom zal de Commissie in haar toekomstige verslag over de stand van zaken van de cultuur in de EU systematisch **bijzondere aandacht besteden aan de ervaringen van kunstenaars met betrekking tot artistieke vrijheid**. Zij zal ook **de artistieke vrijheid helpen waarborgen** door middel van huidige en toekomstige EU-beleidsmaatregelen en programma’s, met name in de voorgestelde toekomstige **AgoraEU**, als onderdeel van de volgende langetermijnbegroting van de EU. Het waarborgen van de artistieke vrijheid is ook een belangrijk onderdeel van het bredere democratische weefsel van onze samenlevingen en het Europees schild voor de democratie heeft tot doel de democratie en de maatschappelijke veerkracht op de lange termijn te beschermen en te bevorderen.

#### **3.2. Bevorderen van de verscheidenheid van cultuur en taal**

De verscheidenheid van cultuur en taal vormt de kern van het Europese project en belichaamt het motto van de EU “In verscheidenheid verenigd”. Het streven om dit te behouden is een

---

<sup>13</sup> [Universele Verklaring van de Rechten van de Mens |Verenigde Naties.](#)

<sup>14</sup> [Handvest van de grondrechten van de Europese Unie.](#)

<sup>15</sup> [Raad van Europa, 2023. Free to Create: Artistic Freedom in Europe.](#)

<sup>16</sup> [Conclusies van de Raad over bedreigde en ontheemde kunstenaars 2023/C 185/09.](#)

eerste vereiste voor Europese culturele soevereiniteit en democratische cultuur. Daarom is de EU zelf partij bij het Unesco-verdrag betreffende de diversiteit van cultuuruitingen van 2005<sup>17</sup>.

De EU beschermt, ontwikkelt en bevordert verscheidenheid van cultuur en taal actief met haar beleid en programma's, en zal, zoals uiteengezet in de politieke beleidslijnen van voorzitter Von der Leyen, blijven werken aan de bescherming van de rechten van personen die tot minderheden in Europa behoren. Van 2021 tot en met 2024 heeft Creatief Europa 670 transnationale culturele partnerschappen ondersteund en er werden 554 films in bioscopen in heel Europa uitgebracht, waarbij 37,9 miljoen mensen toegang kregen tot Europese audiovisuele werken uit andere Europese landen<sup>18</sup>.

De vijf culturele prijzen van de EU<sup>19</sup> spelen een belangrijke rol bij het vergroten van de zichtbaarheid van de culturele sectoren van Europa door diversiteit en excellentie te erkennen en te bevorderen. Om hierop voort te bouwen, zal de Commissie een **nieuwe EU-prijs voor podiumkunsten voorstellen om artistieke excellentie te vieren** en tegelijkertijd vaardigheden, markttoegang en professionele netwerken in het hele Europese ecosysteem van de podiumkunsten versterken.

Met de **Europese Dag van de talen**<sup>20</sup> viert de EU taalverscheidenheid als een belichaming van het rijke culturele erfgoed van Europa en als hoeksteen van de democratie. De **bevordering van taalonderwijs en taalverscheidenheid is een specifieke doelstelling van Erasmus+**<sup>21</sup>. Op het gebied van cultuur, audiovisuele media en nieuwe media (bv. videogames of extended reality) heeft Creatief Europa altijd als doel gehad de verscheidenheid te bevorderen, Europese inhoud te verspreiden en een breder publiek te bereiken.

Online-inhoud "*Made in Europe*" moet actief worden gepromoot, zodat het digitale publiek de rijkdom en diversiteit ervan ontdekt en leert te waarderen. Er is aanzienlijke vooruitgang geboekt door middel van regelgevings- en beleidsmaatregelen. Zo heeft de herziening van de richtlijn audiovisuele mediadiensten<sup>22</sup> in 2018 de zichtbaarheid en prominentie van Europese audiovisuele inhoud op "video on demand" (VOD) versterkt, waardoor hun catalogi ten minste voor 30 % Europese producties bevatten en omroepen een groot deel van hun zendtijd voor Europese producties moesten uittrekken. Het gebruik van big data en artificiële intelligentie (AI) kan de vindbaarheid van diverse Europese inhoud verder vergroten, zoals uiteengezet in de AI-toepassingsstrategie<sup>23</sup>.

Daarnaast worden de veerkracht van de culturele en creatieve sectoren versterkt met onderzoek en innovatie met financiering van Horizon Europa, waarbij de duurzame groei wordt gestimuleerd en gebruik wordt gemaakt van technologie en samenwerking om de verscheidenheid van cultuur en taal van Europa te behouden en te verrijken.

De Commissie zal het rijke scala aan culturele en talige uitingen in Europa blijven beschermen en versterken. Zij zal het volledige potentieel van onderzoek, innovatie en technologie benutten

---

<sup>17</sup> [Verdrag betreffende diversiteit van cultuuruitingen van 2005 | Diversiteit van cultuuruitingen](#).

<sup>18</sup> Het onderdeel Media van het programma heeft ook de ontwikkeling ondersteund van meer dan 300 games of titels met immersieve inhoud, waarvan er vele prestigieuze prijzen hebben gekregen.

<sup>19</sup> Gefinancierd in het kader van het onderdeel Cultuur van Creatief Europa: Europese erfgoedprijzen/Europa Nostra-prijzen, Music Moves Europe Talent Awards, de EU-prijs voor hedendaagse architectuur — Mies van der Roheprijs, de literatuurprijs van de Europese Unie en de recente Simone Veil-prijs — een EU-prijs voor joods cultureel erfgoed.

<sup>20</sup> [Europese Dag van de Talen | Europese Commissie](#), een gezamenlijk initiatief met de Raad van Europa.

<sup>21</sup> [Voorbeelden van projecten die regionale en minderheidstalen ondersteunen: compilatie van projecten die worden medegefinancierd door het Erasmus+-programma en Creatief Europa](#).

<sup>22</sup> Richtlijn (EU) 2018/1808.

<sup>23</sup> COM(2025) 723.

om dit te ondersteunen. Zij zal **diepgaander onderzoek verrichten en investeringen ondersteunen in de vindbaarheid van diverse culturele online-inhoud die in Europa is gecreëerd**, na de publicatie van de studie over hetzelfde onderwerp<sup>24</sup>, om de consumptie ervan binnen en buiten de EU te bevorderen, met bijzondere aandacht voor online Europese muziek en literaire inhoud.

### 3.3. Verbreden van de deelname aan en de toegang tot cultuur

De deelname aan cultuur en toegang tot culturele activiteiten zijn essentieel om actief burgerschap te bevorderen en vormen een fundamentele pijler van elke democratische en inclusieve samenleving.

Sommige lidstaten hebben al cultuurpassen ingevoerd om de toegang tot cultuur te verbeteren, met name voor jongeren. De EU-financiering, met name in het kader van **Creatief Europa, heeft ook op verschillende manieren de toegang tot cultuur bevorderd**, bijvoorbeeld door bioscooppassen in bioscopen die deel uitmaken van het Europa bioscoopnetwerk in verschillende EU-landen te ondersteunen via het onderdeel Media. Initiatieven zoals de **Europese erfgoeddagen**<sup>25</sup> of de **culturele route van DiscoverEU**<sup>26</sup> hebben meer mogelijkheden gecreëerd om het enorme culturele erfgoed van Europa te ontdekken.

Er moet echter nog vooruitgang worden geboekt. 51 % van de Europeanen heeft in de afgelopen twaalf maanden niet deelgenomen aan artistieke activiteiten, noch individueel, noch als lid van een groep<sup>27,28</sup>. Daarom zal de Commissie de toegang van jongeren tot cultureel erfgoed in heel Europa verder verbeteren door i) een **vrijwillig kader vast te stellen voor de wederzijdse erkenning van cultuur- en culturele-erfgoedpassen voor jongeren die op nationaal niveau worden afgegeven**, ii) de **culturele route van DiscoverEU** onder jongeren te promoten en iii) **het culturele aanbod** waarvoor de bestaande **EU-jongerenkortingkaart** geldt in het kader van Erasmus+ te vergroten.

Er zijn een aantal andere factoren die van invloed zijn op de deelname, van sociaal-economische status tot handicap, etniciteit, geslacht, leeftijd en geografische locatie<sup>29</sup>. Om de deelname aan cultuur te verbreden en kwalitatief te verbeteren, moeten de EU en haar lidstaten beoordelen hoe het beleid, bijvoorbeeld op het gebied van wetenschap, gezondheid, milieu, onderwijs, opleiding en sociale cohesie, de betrokkenheid bij cultuur kan bevorderen. Europa zal een leidersrol op zich blijven nemen en gelijke kansen blijven creëren door middel van duurzame investeringen en een inclusief en toegankelijk ontwerp van culturele infrastructuur en programma's. In deze geest zal de Commissie een verslag opstellen om de lidstaten te ondersteunen bij het **verhogen van de deelname van personen met een handicap aan cultuur en de ondersteuning die zij ontvangen**.

## 4. Een EU die de positie van kunstenaars en professionals uit de cultuursector versterkt en mensen ondersteunt

Het culturele leven floreert wanneer samenlevingen de voorwaarden scheppen die mensen, en specifiek kunstenaars, in staat stellen te experimenteren en grenzen te verleggen. Dit vereist eerlijke arbeidsomstandigheden voor kunstenaars en professionals uit de cultuursector, een veilige werkomgeving zonder enige vorm van geweld en passend onderwijs en passende

---

<sup>24</sup> Studie waarnaar wordt verwezen in het EU-werkplan voor cultuur 2023-2026 (PB C 466 van 7.12.2022).

<sup>25</sup> [Europese erfgoeddagen | Europese erfgoeddagen](#), medegefinancierd door de EU en de Raad van Europa.

<sup>26</sup> [De culturele route van DiscoverEU | Europese Jongeren-site](#) inspireert jongeren om hun reizen rond culturele bestemmingen en culturele erfgoed sites te plannen. DiscoverEU wordt gefinancierd via Erasmus+.

<sup>27</sup> [Culture statistics - cultural participation - Statistics Explained - Eurostat](#).

<sup>28</sup> [Europeans' attitudes towards culture — mei 2025 — Eurobarometer-enquête](#).

<sup>29</sup> [Culture statistics - cultural participation - Statistics Explained - Eurostat](#).

opleiding en vaardigheden. Tegelijkertijd is het van essentieel belang om de realiteit onder ogen te zien waarmee jongeren, waaronder opkomende kunstenaars, worden geconfronteerd om een cultureel rijk Europa op te bouwen dat zijn bevolking werkelijk waardeert. De EU moet kunstonderwijs en een inclusieve en veilige toegang tot cultuur voor kinderen, jongeren en ondervertegenwoordigde groepen bevorderen.

#### 4.1. Waarborgen van eerlijke arbeidsomstandigheden

Veel mensen die in de cultuursector werken, ondervinden in de praktijk nog steeds moeilijkheden bij het genieten van gelijkwaardige rechten en bescherming.

In 2024 waren er 7,9 miljoen mensen werkzaam in de culturele en creatieve sectoren in de hele EU, wat neerkomt op 3,8 % van de totale werkgelegenheid in de EU. Er zijn echter grote verschillen in de soorten werknemers en de soorten dienstverband<sup>30</sup>. Freelance- en zelfstandig werk komen vaker voor dan in andere sectoren: bijna een derde van de professionals uit de cultuursector in de EU is zelfstandige, meer dan het dubbele van het algemene EU-gemiddelde<sup>31</sup>. De duur van arbeidsovereenkomsten is doorgaans korter en minder stabiel dan die in meer traditionele arbeidssectoren. Het percentage mensen met een arbeidsovereenkomst voor onbepaalde tijd ligt 15,2 procentpunten lager dan op de algemene arbeidsmarkt<sup>32</sup>. Kunstenaars en schrijvers hebben ook vaker meer dan één baan<sup>33</sup> en meer dan de helft van de audiovisuele makers (regisseurs, scenarioschrijvers enz.) leeft langere perioden zonder betaald werk<sup>34</sup>. De beschikbare gegevens en inspectiebevindingen wijzen op een aanzienlijk niveau aan zwartwerk in de sectoren<sup>35</sup>.

In de cultuursector zijn de arbeidsomstandigheden vaak precair<sup>36</sup> en kunstenaars en professionals uit de cultuursector zijn vaak niet of slechts gedeeltelijk gedekt door sociale bescherming. Slechte arbeidsomstandigheden behoren ook tot de factoren die een negatieve invloed hebben op de geestelijke gezondheid van professionals. Professionals met een handicap worden nog steeds geconfronteerd met talrijke belemmeringen die hen beletten hun werk op voet van gelijkheid met anderen te ontwikkelen. De culturele sectoren vertonen ook een hardnekkige loonkloof tussen mannen en vrouwen, waarbij een groter percentage vrouwen dan mannen een laag loon verdient<sup>37</sup>.

De afgelopen jaren hebben zich in de lidstaten belangrijke ontwikkelingen voorgedaan, waarbij verschillende landen de status van kunstenaars wettelijk hebben geregeld of andere specifieke maatregelen hebben genomen om kunstenaars te ondersteunen, zoals de ontwikkeling van beleid en handvesten over hun beloning en arbeidsomstandigheden. Op EU-niveau ondersteunde de Commissie verschillende studies, deskundigengroepen en workshops met de

---

<sup>30</sup> [Culture statistics - cultural employment - Statistics Explained - Eurostat](#).

<sup>31</sup> Zie de vorige voetnoot.

<sup>32</sup> Zie de vorige voetnoot.

<sup>33</sup> Zie de vorige voetnoot.

<sup>34</sup> [The status of artists and cultural and creative professionals in Europe — Europees Waarnemingscentrum voor de audiovisuele sector](#).

<sup>35</sup> [Employment characteristics and undeclared work in the cultural and creative sectors — Europese Arbeidsautoriteit](#).

<sup>36</sup> Volgens een [enquête die Panteia in 2024 heeft uitgevoerd](#) werkt 68 % van de ondervraagde kunstenaars en professionals uit de culturele en de creatieve sector meer dan één baan en heeft 71 % onvoldoende toegang tot sociale bescherming, met name freelancers en zelfstandige kunstenaars.

<sup>37</sup> Gegevens voor 2022. Volgens [gegevens van Eurostat](#) registreerde de EU in 2022 de laagste kloof tussen vrouwen en mannen op het gebied van werkgelegenheid in de culturele sector van het afgelopen decennium, maar dit evenwicht komt niet tot uiting in de inkomsten. [Culture statistics - gender equality - Statistics Explained - Eurostat](#).

actieve betrokkenheid van de lidstaten<sup>38</sup>, waarbij actoren op het gebied van zowel cultuur als werkgelegenheid en sociale zaken, belanghebbenden, sociale partners en het Europees Parlement betrokken waren<sup>39</sup>.

Het is belangrijk om de maatregelen op EU-niveau op te voeren om de arbeidsomstandigheden van kunstenaars te verbeteren. De Commissie zal een **EU-handvest voor kunstenaars** voorstellen, **waarin de grondbeginselen, richtsnoeren en toezeggingen voor eerlijke arbeidsomstandigheden in de sectoren worden uiteengezet** en de naleving en verantwoordingsplicht, met name door ontvangers van EU-financiering voor cultuur, worden verbeterd. Zij zal een **EU-uitwisseling op hoog niveau met belanghebbenden en sociale partners** organiseren; de resultaten daarvan zullen ook als input worden gebruikt bij het opstellen van het handvest.

Om de arbeidsomstandigheden van kunstenaars te verbeteren, moeten deze bovendien een duidelijk inzicht hebben in hun rechten, waaronder de wettelijke en contractuele kaders die op hun werk van toepassing zijn. Daartoe steunde de Commissie de **lancering van het onlinetool “This Is How We Work” op het “Creatives Unite”-platform**, dat een overzicht biedt van de rechts- en beleidskaders die de status, de sociale zekerheid en de arbeidsverhoudingen voor kunstenaars bepalen<sup>40</sup>. Zij zal ook deelnemen aan het **Creators Learn Intellectual Property-initiatief**, dat is ontwikkeld door de Wereldorganisatie voor de intellectuele eigendom en dat creatieve professionals ondersteuning biedt op het gebied van intellectuele eigendom.

#### 4.2. Bevordering van grensoverschrijdende mobiliteit in de cultuursector

Grensoverschrijdende samenwerking en mobiliteit zijn van cruciaal belang voor zowel de carrière van kunstenaars als de ontwikkeling van een Europese culturele ruimte die contacten en dialoog tussen creatieve professionals en met burgers bevordert. Zij fungeren ook als katalysator voor het concurrentievermogen en de toegang tot nieuwe markten, maken het mogelijk om culturele en creatieve werken vrijer over de grenzen heen te laten circuleren en een breder publiek te bereiken, en stimuleren de groei en de schaal van de Europese creatieve economie.

Steun voor grensoverschrijdende samenwerking staat altijd centraal in Creatief Europa: in de periode 2014-2020 hebben meer dan 22 000 professionals op deze manier internationale ervaring opgedaan. Met de lancering van de mobiliteitsregeling **Culture Moves Europe**<sup>41</sup> zijn de mobiliteitsmogelijkheden nog verder uitgebreid. Tussen 2022 en 2025 heeft de regeling al meer dan 6 000 kunstenaars en professionals uit de cultuursector uit 40 landen ondersteund en meer dan 280 kunstenaarsresidenties gecreëerd die meer dan 1 000 kunstenaars hebben verwelkomd.

Er blijven echter verschillende obstakels bestaan waardoor deze voordelen niet volledig worden benut. Culturele organisaties, kunstenaars en professionals worden geconfronteerd met dure administratieve uitdagingen die de grensoverschrijdende mobiliteit belemmeren. Kunstenaars die op tournee willen in Europa krijgen bijvoorbeeld te maken met belemmeringen als gevolg van uiteenlopende arbeids- en socialezekerheidsbepalingen, mogelijke dubbele belastingen en de complexiteit van grensoverschrijdende dienstverlening. Visa en werkvergunningen voor

---

<sup>38</sup> [The status and working conditions of artists and cultural and creative professionals — Bureau voor publicaties van de EU; Mapping cultural and creative sector working conditions in the EU.](#)

<sup>39</sup> Het Europees Parlement heeft steeds gepleit voor een [EU-kader voor de sociale en professionele situatie van kunstenaars en werknemers in de culturele en creatieve sector C/2024/4208.](#)

<sup>40</sup> [This is how we work — Mapping cultural and creative sector working conditions in the EU \(creativesunite.eu\).](#)

<sup>41</sup> [Culture Moves Europe — Culture and Creativity.](#)

onderdanen van niet-EU-landen vormen vaak nog meer belemmeringen voor het verkeer en brengen kosten met zich mee.

Met het komende **pakket voor eerlijke arbeidsmobiliteit** zal de Commissie initiatieven voorstellen om de regels en procedures op het gebied van arbeidsmobiliteit en het vrije verkeer te moderniseren, te vereenvoudigen en te digitaliseren. Deze initiatieven, zoals de **Europese socialezekerheidspas**, zullen rechtstreeks ten goede komen aan mensen die deelnemen aan grensoverschrijdende culturele mobiliteit. **Duurzame EU-investeringen in mobiliteit zijn essentieel, waaronder meer steun voor Culture Moves Europe.**

#### **4.3. Ondersteuning van jongeren een stem geven in culturele bestuursstructuren en jong en opkomend talent**

Jongeren spelen een cruciale rol bij het vormgeven van de cultuur van nu en van morgen. Met hun standpunten stellen zij de traditionele gewoonten ter discussie en verbreden zij de horizon van artistieke expressie, wat essentieel is voor de ontwikkeling en vernieuwing van creativiteit.

Jongeren moeten worden erkend als volwaardige leden van de culturele gemeenschap. Investeringen in door jongeren en door de gemeenschap geleide creatieve ruimten moeten een belangrijk onderdeel zijn van strategieën voor de ontwikkeling van culturele infrastructuur. Jongeren een belangrijke rol laten spelen in beleidsvormingsprocessen stelt hen in staat hun culturele rechten te doen gelden.

De Commissie zal via haar bestaande instrumenten steun blijven verlenen aan zinvolle deelname van jongeren aan de beleidsvorming van de EU. Daarnaast zal er een **netwerk van culturele jongerenambassadeurs** in het leven worden geroepen om culturele beleidskwesties te bespreken. Via de komende **strategie voor rechtvaardigheid tussen de generaties** wil de Commissie **intergenerationeel leren** bevorderen **door middel van het behoud van cultureel erfgoed en talen en cultuurgedreven innovatie.**

De culturele beleidsvorming in heel Europa moet ook meer gericht zijn op jonge en opkomende kunstenaars en jonge professionals uit de cultuursector. De Commissie zal gerichte benaderingen blijven ondersteunen en aanmoedigen, onder meer via de **platformregeling** in het kader van het onderdeel Cultuur van Creatief Europa en speciale **stageprogramma's in het kader van Erasmus+.**

#### **4.4. Onderwijs op het gebied van cultuur en kunst**

Cultuur en onderwijs hangen nauw met elkaar samen. Contacten met het onderwijs zijn van fundamenteel belang voor culturele instellingen, en de kunsten spelen vanaf jonge leeftijd een essentiële rol in het onderwijs en de menselijke ontwikkeling<sup>42</sup>. Cultuur- en kunstonderwijs als essentiële onderdelen integreren in onderwijs en opleiding — in formele, niet-formele en informele vorm — bevordert een gevoel van zeggenschap en stimuleert de creatieve expressie, de academische prestaties, het kritisch denken en het welzijn van lerenden. Erasmus+ heeft steun gegeven aan tal van projecten op het gebied van cultuur- en kunstonderwijs, waaronder samenwerking met musea en bibliotheken.

Deelname aan culturele activiteiten is nauw gelieerd aan maatschappelijke betrokkenheid en helpt mensen vertrouwen, empathie, verdraagzaamheid en communicatieve vaardigheden te ontwikkelen. De Commissie zal een **project voor leren van medeleerlingen ontwikkelen om de maatschappelijke betrokkenheid van leerlingen en het gevoel van democratisch burgerschap door middel van cultuur te versterken**, zowel op school als daarrond.

---

<sup>42</sup> [Aanbeveling van de Raad over blended leren voor hoogwaardig en inclusief basis- en middelbaar onderwijs \(2021/C 504/03\).](#)

In het formele onderwijs en bij een leven lang leren moet gebruik worden gemaakt van cultuur om essentiële creatieve vaardigheden te ontwikkelen, waaronder vaardigheden die belangrijk zijn voor de EU om de innovatiekloof te dichten en jongeren voor te bereiden op de snel veranderende economie en de toekomstige arbeidsmarkt. Onderwijs en opleiding op het gebied van kunst kunnen ook een bredere uitwerking hebben doordat zij scholen en gezinnen inspireren om culturele instellingen, musea, theaters en bibliotheken te bezoeken en als creatieve leerruimte te gebruiken. Kunst- en cultuuronderwijs op school heeft echter vaak een lage status, krijgt onvoldoende middelen, bevindt zich in sommige lidstaten in de marge van het beleid en er wordt vaak op bezuinigd in tijden van budgettaire beperkingen.

Het aanbod van kunst- en cultuuronderwijs moet worden uitgebreid en de kwaliteit ervan moet worden verbeterd. De Commissie zal **een sterkere sectoroverschrijdende samenwerking tussen het cultuur- en het onderwijsbeleid bevorderen**. Zij zal partnerschappen bevorderen tussen kunstenaars, culturele instellingen, culturele gemeenschapsorganisaties, scholen en aanbieders van niet-formeel onderwijs en zal basisprojecten op het gebied van kunst- en cultuuronderwijs aanmoedigen.

Via haar **vaardigheidsunie pakt de Commissie de aanzienlijke daling in het lezen van boeken aan**. Zij zal daarbij gebruikmaken van de recente werkzaamheden van deskundigen uit de lidstaten en van initiatieven om het lezen te bevorderen, zoals de **Europese dag van de auteurs**<sup>43</sup>, waarbij ook zal worden ingespeeld op de belangrijke rol van bibliotheken en hun deskundigheid zal worden benut. De **EU-coalitie voor geletterdheid**, die voor 2026 is aangekondigd, zal bijdragen aan deze belangrijke doelstelling<sup>44</sup>.

#### 4.5. Verbetering van gezondheid en welzijn door middel van cultuur

Culturele activiteiten verbeteren de gezondheid, het welzijn en de levenskwaliteit van individuele personen, gemeenschappen en de samenleving. De integratie van initiatieven op het gebied van cultuur en gezondheid is doeltreffend gebleken bij het versterken van gemeenschapsbanden en de emotionele en fysieke veerkracht, het stimuleren van de geestelijke gezondheid en het bestrijden van eenzaamheid<sup>45</sup>, wat kan helpen om de geestelijke gezondheidsproblemen van kinderen en jongeren aan te pakken.

De alomvattende aanpak van geestelijke gezondheid die de Commissie in 2023 heeft gelanceerd<sup>46</sup>, was een eerste stap doordat erkend werd dat het kunst- en cultuurbeleid de geestelijke gezondheid en het welzijn verbetert op het niveau van zowel het individu als van de maatschappij, en zorgt voor een grotere mentale weerbaarheid. “Cultuur op recept” in eerstelijnszorgomgevingen werd in dit verband als een innovatieve aanpak vermeld. Door de EU gefinancierde projecten over dit onderwerp hebben verdere kennis opgeleverd<sup>47</sup>, beste praktijken aangeduid en de bewustwording vergroot.

In de beleidsaanbevelingen van deskundigen op het gebied van cultuur en gezondheid uit de EU-lidstaten uit 2025<sup>48</sup> werd opgeroepen tot doortastende maatregelen zoals het vaststellen van sectoroverschrijdende strategieën, het veiligstellen van duurzame financiering om onderzoek te

---

<sup>43</sup> [Europese dag van de auteurs — Cultuur en creativiteit](#).

<sup>44</sup> De EU-coalitie voor geletterdheid werd aangekondigd in het [actieplan voor basisvaardigheden](#), Europese Commissie, maart 2025.

<sup>45</sup> [What is the evidence on the role of the arts in improving health and well-being? A scoping review](#), WHO, 2019.

<sup>46</sup> [Een alomvattende aanpak van de geestelijke gezondheid — Europese Commissie](#).

<sup>47</sup> Zoals het CultureForHealth-project.

<sup>48</sup> Europese Commissie: Directoraat-generaal Onderwijs, Jongerenzaken, Sport en Cultuur, *Culture and health — Time to act*, Bureau voor publicaties van de Europese Unie, 2025, <https://data.europa.eu/doi/10.2766/0432398>.

bevorderen en het waarborgen van eerlijke toegang. De Commissie zal, met de steun van deskundigen, **EU-richtsnoeren op het gebied van cultuur, gezondheid en welzijn** ontwikkelen voor beleidsmakers en belanghebbenden. Zij zal ook een regelmatige uitwisseling van goede praktijken op dit gebied blijven aanmoedigen en de grensoverschrijdende samenwerking via Creatief Europa blijven ondersteunen.

## **5. Een EU die cultuur en cultureel erfgoed inzet voor haar concurrentievermogen, veerkracht en samenhang**

De culturele en creatieve sectoren en industrieën behoren tot de meest dynamische economische sectoren van Europa: zij stimuleren innovatie en concurrentievermogen, scheppen werkgelegenheid en maken onze steden en regio's aantrekkelijker. Start-ups op het gebied van digitale technologie zijn zeer actief in de culturele en creatieve industrieën<sup>49</sup>. Cultuur genereert ook belangrijke overloopeffecten op de groei in andere sectoren. Cultureel toerisme is bijvoorbeeld goed voor 40 % van al het Europese toerisme<sup>50</sup>.

Het potentieel van de Europese culturele en creatieve productie wordt nog steeds niet volledig benut, zowel binnen de eengemaakte markt van de EU als wereldwijd. Om hun potentieel en hun bijdrage aan het concurrentievermogen van de EU te benutten, moeten de culturele en creatieve sectoren en industrieën worden ondersteund in de transitie die zij doormaken. Dit moet gebeuren op een manier die de bevordering van diversiteit, de bescherming van de rechten van de makers, de handhaving van passende ethische normen en de bescherming van cultureel erfgoed, waaronder digitaal erfgoed, waarborgt.

Naast transversale maatregelen die op alle sectoren van toepassing zijn, worden afzonderlijke sectoren geconfronteerd met specifieke uitdagingen en behoeften die de Commissie zal blijven aanpakken door middel van sectorspecifieke initiatieven, beproefde samenwerkingsvormen<sup>51</sup> en financieringsstromen<sup>52</sup> die in overeenstemming zijn met de overkoepelende beleidsdoelstellingen.

### **5.1. Het benutten van digitale technologie en AI in de culturele en creatieve sectoren en industrieën**

De culturele en creatieve sectoren en industrieën profiteren van en worden getransformeerd door digitale technologieën. Met name AI verandert de manier waarop mensen cultuur creëren, tot zich nemen en ervaren. Het biedt nieuwe mogelijkheden voor innovatie en publieksbetrokkenheid, onder meer door het ondersteunen van cultureel erfgoed door middel van restauratie, wederopbouw, behoud, adaptief hergebruik voor virtuele producties en een grotere betrokkenheid van gebruikers. Tegelijkertijd brengt AI ook nieuwe uitdagingen met zich mee, met name met betrekking tot het auteursrecht en het ongeoorloofde gebruik van auteursrechtelijk beschermde inhoud bij het trainen van generatieve AI-modellen, ethisch

---

<sup>49</sup> Van alle industriële ecosystemen trekken de culturele en creatieve industrieën samen met gezondheid en mobiliteit de hoogste percentages technologische start-ups aan. Meer informatie: [Europese Commissie, Jaarverslag over de eengemaakte markt en het concurrentievermogen 2024](#).

<sup>50</sup> [Wereldorganisatie voor Toerisme van de Verenigde Naties \(UNWTO\), "Report on Tourism and Culture Synergies", 2018](#). Bovendien blijkt uit een verslag uit 2021 dat volgens de UNWTO op de locaties die in populaire film- of televisieproducties worden gebruikt, de bezoekersaantallen gemiddeld met 25 % tot 40 % stijgen.

<sup>51</sup> Bijvoorbeeld de [deskundigengroep cultureel erfgoed](#), [het Europees Filmforum](#) of het [Music Moves Europe](#)-initiatief.

<sup>52</sup> Bijvoorbeeld het onderdeel Media van Creatief Europa, dat betrekking heeft op de audiovisuele sector, of gerichte financiering voor de podiumkunsten (Perform Europe) in het kader van het onderdeel Cultuur van Creatief Europa.

gebruik, culturele diversiteit, baanverplaatsing, eerlijke beloning van makers en vaardigheidsbehoeften. Daarnaast is het cruciaal dat er aandacht is voor kwesties zoals de verspreiding van door AI gegenereerde inhoud, toegang tot data en financiering en afhankelijkheid van technologie van buiten de EU. De gebruikmaking van AI in de culturele en creatieve sectoren blijft ongelijk verdeeld<sup>53</sup>, wat ook de noodzaak vergroot om op dit gebied geavanceerde vaardigheden te ontwikkelen.

Een toekomstgericht en gunstig regelgevingskader is van essentieel belang voor de culturele en creatieve sectoren en industrieën in Europa. De EU heeft een regelgevingskader<sup>54</sup> ontwikkeld dat makers en andere spelers uit de sectoren ondersteunt die investeren in creatie en in creatief talent door creatieve inhoud te beschermen, eerlijke beloning te ondersteunen en normen te bepalen voor betrouwbare AI waarin de mens centraal staat.

De richtlijn inzake auteursrechten in de digitale eengemaakte markt<sup>55</sup> van 2019 draagt bij tot de ondersteuning van innovatie en biedt makers de mogelijkheid controle te houden over het gebruik van hun inhoud. De AI-verordening heeft onder meer tot doel ervoor te zorgen dat bij de ontwikkeling en uitrol van AI de rechten van de makers, in overeenstemming met de auteursrechtenrichtlijn, worden gerespecteerd. De Commissie zal de uitvoering van de auteursrechtelijke aspecten van de AI-verordening, de transparantievereisten voor door AI gegenereerde inhoud en de doeltreffende uitvoering van de uitzonderingen voor tekst- en datamining blijven faciliteren<sup>56</sup>. Ook moet de EU een duidelijk standpunt innemen over de toepassing van internationale regels voor royaltybetalingen.

De AI-toepassingsstrategie<sup>57</sup> zal de introductie van AI in de culturele, creatieve en mediasector ondersteunen voor specifieke gebruiksgevallen, zoals virtuele productie, interactieve en immersieve media, de vindbaarheid van culturele inhoud (met name muziek- en literaire inhoud) en 3D-digitale tweelingen van culturele locaties en artefacten. In de AI-toepassingsstrategie wordt ook een studie aangekondigd over de juridische uitdagingen in verband met door AI gegenereerde outputs en technologische oplossingen om de risico's van AI-inhoud die inbreuk maakt op het auteursrecht, te voorkomen en te beperken. Daarnaast zal de Commissie de richtlijn inzake het auteursrecht voor de digitale eengemaakte markt van 2019 herzien en de markt- en technologische ontwikkelingen blijven volgen, en zal zij nagaan of het rechtskader voor auteursrechten mogelijk verder moet worden verbeterd om de uitdagingen als gevolg van markt- en technologische ontwikkelingen het hoofd te bieden.

Om deze werkzaamheden te ondersteunen, is de Commissie van plan een **nieuwe AI-strategie voor de culturele en creatieve sectoren** te ontwikkelen en in haar toekomstige digitale beleid

---

<sup>53</sup> 51 % van de videogamebedrijven, 39 % van de audiovisuele bedrijven en 35 % van de nieuwsmediabedrijven gebruiken op AI gebaseerde oplossingen. The 2025 European Media Industry Outlook report | Shaping Europe's digital future.

<sup>54</sup> Dit omvat met name [Richtlijn \(EU\) 2019/790](#), [Richtlijn \(EU\) 2018/1808](#), [Verordening \(EU\) 2022/2065](#), [Verordening \(EU\) 2022/1925](#), [Verordening \(EU\) 2024/1689](#) en [Verordening \(EU\) 2024/1083](#).

<sup>55</sup> Richtlijn (EU) 2019/790 van het Europees Parlement en de Raad van 17 april 2019 inzake auteursrechten en naburige rechten in de digitale eengemaakte markt en tot wijziging van Richtlijnen 96/9/EG en 2001/29/EG.

<sup>56</sup> De Commissie heeft de opstelling van een gedragscode mogelijk gemaakt om de regels voor AI voor algemene doeleinden (GPAI) nader uit te werken; die is goedgekeurd als een toereikende manier voor aanbieders om aan te tonen dat zij voldoen aan hun verplichting uit hoofde van de AI-verordening. Zij heeft ook een model vastgesteld voor aanbieders van GPAI-modellen om een samenvatting te geven van de inhoud die wordt gebruikt om hun modellen te trainen. Er loopt een studie naar de haalbaarheid van een register van opt-outs in het kader van de uitzonderingen voor gebruik voor tekst- en datamining (TDM-uitzonderingen) en er staat nog een studie gepland om de regels in de richtlijn inzake auteursrechten in de digitale eengemaakte markt, met inbegrip van de TDM-uitzonderingen, te helpen beoordelen. Verder is de Commissie een procedure gestart voor het opstellen van een nieuwe gedragscode voor de transparantie van door AI gegenereerde inhoud in overeenstemming met artikel 50 van de AI-verordening.

<sup>57</sup> COM(2025) 723 final.

rekening te houden met de specifieke behoeften van deze sectoren, zodat Europa zijn culturele rijkdom en menselijke creativiteit in combinatie met de technologische vooruitgang kan benutten.

Digitaal onderwijs, digitale geletterdheid en digitale vaardigheden zijn van essentieel belang om kritisch en creatief te kunnen omgaan met digitale culturele omgevingen. De vaardigheidsunie consolideert de centrale rol die onderwijs en opleiding spelen in het versterken van het concurrentievermogen en de soevereiniteit van de EU. Voortbouwend op de resultaten van het actieplan voor digitaal onderwijs zal een routekaart voor de toekomst van digitaal onderwijs en digitale vaardigheden 2030 bijdragen tot het verbreden en verdiepen van digitale vaardigheden voor creativiteit, immersieve ervaringen en artistieke innovatie, digitalisering, mediageletterdheid, bewustzijn op het gebied van cyberbeveiliging en meertalige digitale toegang. De Commissie zal toegang bieden tot praktijkopleidingen op het gebied van AI-geletterdheid en de opleiding van multidisciplinaire profielen ondersteunen voor zwaarder gedigitaliseerde sectoren die behoefte hebben aan sectoraal talent op het gebied van AI, met inbegrip van de culturele, creatieve en mediasectoren.

Om in te spelen op de digitale transformatie moet ook het innovatiepotentieel van de culturele sectoren verder worden ontsloten, met name door EU-projecten die worden gefinancierd via Horizon Europa of het werk van instellingen voor hoger onderwijs om kennishiaten te overbruggen en ondernemerschap te bevorderen.

## **5.2. Bevordering van cultuurgedreven regionale, territoriale en lokale ontwikkeling**

Culturele kansen en infrastructuur moeten in gelijke mate toegankelijk zijn in alle lidstaten, regio's en gebieden, ook in perifere en plattlandsgebieden, op eilanden en in kust- en afgelegen gebieden, en in de ultraperifere gebieden van de EU, die te maken hebben met uitdagingen zoals ontvolking, vergrijzing, geografische barrières en minder en slechtere diensten. Ongeveer 38 % van de Europeanen op het platteland ziet de afstand tot culturele locaties echter als belemmerend voor de toegankelijkheid<sup>58</sup>.

Het aanpakken van deze lacunes is essentieel om het maatschappelijke potentieel van cultuur ten volle te benutten en het effectieve recht om in die gebieden te blijven, te ondersteunen. Dit vereist cultuurbeleid en investeringsmaatregelen die zijn **ingebod in bredere geïntegreerde territoriale ontwikkelingsplannen en specifiek zijn afgestemd op de lokale behoeften. Cultureel toerisme speelt ook een belangrijke rol in het behoud en de bevordering van het culturele erfgoed van Europa.**

Het cohesiebeleid van de EU speelt hierin een centrale rol. Voor de periode 2021-2027 is meer dan 5 miljard EUR toegewezen aan directe investeringen in cultuur en cultureel erfgoed in allerlei regio's en gebieden, ter ondersteuning van meer dan 24 000 culturele, culturele erfgoed- en toeristische locaties<sup>59</sup>. Als aanvulling hierop biedt het gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB) ook steun aan cultuur in plattlandsgebieden. Deze steun helpt de rol van cultuur in de sociaal-economische en territoriale ontwikkeling te versterken. De Commissie blijft zich inzetten voor verdere vooruitgang op dit gebied, in samenwerking met nationale, regionale en lokale autoriteiten en relevante belanghebbenden.

In de toekomst zal **de EU-strategie voor duurzaam toerisme**<sup>60</sup> duurzaam cultureel toerisme blijven bevorderen als katalysator voor de bescherming van erfgoed, sociale cohesie,

---

<sup>58</sup> [Speciale Eurobarometer 562 “Europeans’ attitudes towards culture”](#).

<sup>59</sup> De gegevens over EU-toewijzingen voor cultuur en cultureel erfgoed in het kader van het Europees Fonds voor regionale ontwikkeling (onder meer in het kader van het onderdeel Europese territoriale samenwerking — Interreg) zijn op 8 september 2025 geëxtraheerd. De cijfers geven alleen de directe toewijzingen weer.

<sup>60</sup> [EU-strategie voor toerisme](#).

milieuduurzaamheid en economisch concurrentievermogen in heel Europa. Daarnaast werkt de Commissie aan de ontwikkeling van een peer-learningproject om **de mogelijkheden voor culturele en creatieve professionals in plattelandsgebieden uit te breiden**, met als doel **de regionale aantrekkelijkheid te vergroten en te voorkomen dat jongeren wegtrekken**. Verder zal **de faciliteit voor het Nieuw Europees Bauhaus 2025-2027 ook projecten financieren die erop gericht zijn wijken nieuw leven in te blazen** door middel van duurzaam, inclusief en hoogwaardig ontwerp.

De revitaliserende rol van cultuur is ook duidelijk te zien in de steden. De afgelopen veertig jaar heeft het initiatief **“Culturele Hoofdstad van Europa”**<sup>61</sup> met succes het culturele aanbod in de gaststeden gestimuleerd. Dit heeft de culturele levendigheid vergroot, de economische groei gestimuleerd en de banden tussen gemeenschappen in steden in heel Europa versterkt. Voortbouwend op dit succes blijft de Commissie zich inzetten voor het bevorderen van dit initiatief en zal zij **een nieuwe rechtsgrondslag voorstellen om de actie voort te zetten en het initiatief “Culturele Hoofdstad van Europa” na 2033 te versterken**.

### **5.3. Behoud, bescherming en bevordering van het culturele erfgoed en versterking van de cohesie en veerkracht**

Het bevorderen, behouden en beschermen van cultureel erfgoed, met inbegrip van de digitale dimensie ervan, blijft een kernprioriteit van de EU-beleidsvorming en -financiering, ondersteund door initiatieven zoals het Europees erfgoedlabel, de Europese erfgoeddagen, de Europese erfgoedprijzen/Europa Nostra-prijzen en de Europese erfgoedhub. Voortbouwend op deze verwezenlijkingen zal de Commissie **het Europees erfgoedlabel vernieuwen en versterken** om ervoor te zorgen dat het relevant blijft.

De Commissie **ondersteunt de digitalisering en digitale transformatie van de sector cultureel erfgoed** door middel van initiatieven zoals Europeana, dat nu meer dan 65 miljoen digitale items omvat<sup>62</sup>, en de cloud voor cultureel erfgoed<sup>63</sup> of de **gemeenschappelijke Europese dataruimte voor cultureel erfgoed**<sup>64</sup>. Deze acties verbeteren de toegang tot hoogwaardige gegevens (o.a. in 3D), bevorderen het hergebruik in alle sectoren en versnellen de invoering van opkomende technologieën door middel van opleidings- en bijscholingsmogelijkheden. De Commissie zal haar ondersteunende acties op dit gebied voortzetten.

Erfgoed heeft met verschillende risico's te maken: door de mens veroorzaakte rampen, zoals gewapende conflicten, klimaatverandering en aantasting van het milieu, en natuurrampen<sup>65</sup>, zoals geïllustreerd door de Russische aanvalsoorlog tegen Oekraïne en de recente bosbranden, aardbevingen en overstromingen in heel Europa. Daarom moeten er dringend plannen voor crisisparaatheid en risicobeheer en samenwerkingsmechanismen en -procedures op het gebied van cultuur en erfgoed worden vastgesteld en uitgevoerd.

In overeenstemming met het EU-werkplan voor cultuur 2023-2026 en de EU-strategie voor een paraatheidsunie<sup>66</sup> versterkt de EU de samenwerking en paraatheid door middel van mechanismen zoals het EU-mechanisme voor civiele bescherming en initiatieven zoals

---

<sup>61</sup> [Culturele Hoofdstad van Europa — Cultuur en Creativiteit](#).

<sup>62</sup> [Metis Statistics Dashboard](#).

<sup>63</sup> [De cloud voor cultureel erfgoed — Europese Commissie](#).

<sup>64</sup> [De gemeenschappelijke Europese dataruimte voor cultureel erfgoed](#).

<sup>65</sup> [Conclusies van de Raad over de EU-aanpak voor cultureel erfgoed in conflicten en crises en Conclusies van de Raad over risicobeheer op het gebied van cultureel erfgoed 2020/C 186/01](#).

<sup>66</sup> [Preparedness — Europese Commissie \(Engels\)](#).

ProCultHer<sup>67</sup>, het door Iccrom<sup>68</sup> geleide Ready-project<sup>69</sup>, dat de capaciteit van de lidstaten versterkt om de risico's van rampen, extreme klimaatgerelateerde gebeurtenissen en conflicten voor erfgoed doeltreffend te beheersen. Baanbrekend onderzoek op dit gebied wordt ondersteund via het programma Horizon Europa en de Commissie heeft praktische ervaring opgedaan bij het ondersteunen van het culturele erfgoed en kunstenaars van Oekraïne. De Commissie zal met de lidstaten blijven samenwerken om het behoud van en de blijvende toegang tot waardevol digitaal erfgoed (met inbegrip van digitaal gecreëerd erfgoed) in weerwil van de risico's zeker te stellen en het behoud van digitaal cultureel erfgoed buiten de nationale grenzen te verbeteren, hetgeen in het licht van toenemende natuurlijke, cyber- en andere dreigingen steeds belangrijker wordt.

Ook de bestrijding van de illegale handel in cultuurgoederen is van belang voor de bescherming van het culturele erfgoed en het collectieve geheugen. Misdrijven zoals diefstal, illegale opgraving, plundering en vervalsing hebben rechtstreekse gevolgen voor de identiteit, cohesie en veerkracht van gemeenschappen, met name in crisis- en conflictgebieden, en kunnen lucratief zijn voor de georganiseerde misdaad, sommige partijen bij het conflict of terroristen. Cultuurgoederen kunnen aantrekkelijk zijn voor gerelateerde misdrijven zoals witwassen, het ontwijken van sancties of belastingontduiking die een gevaar voor ze vormen.

Het EU-actieplan tegen de illegale handel in cultuurgoederen<sup>70</sup>, de EU-verordening betreffende het binnenbrengen en de invoer van cultuurgoederen<sup>71</sup>, de antiwitwasrichtlijn<sup>72</sup> en verschillende door de EU gefinancierde onderzoeksprojecten<sup>73</sup> bieden een solide kader voor lopende en toekomstige gecoördineerde maatregelen op dit gebied. De Commissie werkt ook samen met de Internationale Museumraad op het gebied van preventie, research, onderzoek en veiligheid van musea, met inbegrip van de renovatie van het internationaal waarnemingscentrum voor de illegale handel in cultuurgoederen. Ook heeft zij een dialoog met de kunstmarkt tot stand gebracht om informatie uit te wisselen en ethische praktijken te bevorderen<sup>74</sup>.

In de toekomst zal de Commissie zich blijven inzetten voor een betere traceerbaarheid van cultuurgoederen, passende zorgvuldigheid en het gebruik van innovatieve technologieën, en zal zij alle belanghebbenden mobiliseren om cultureel erfgoed beter te beschermen en erfgoedgerelateerde misdrijven te bestrijden.

#### **5.4. Creatieve trajecten om klimaatverandering en milieuduurzaamheid aan te pakken**

De culturele sectoren moeten verder worden gemobiliseerd om klimaat- en biodiversiteitsmaatregelen te stimuleren, terwijl culturele actoren in staat moeten worden gesteld het voortouw te nemen bij de groene transitie. De Commissie zal de dialoog tussen belanghebbenden op cultureel en milieugebied blijven bevorderen, onder meer door een **workshop over de rol van cultuur en kunst voor duurzaam leven** te organiseren.

---

<sup>67</sup> [ProCultHer](#) — Protecting Cultural Heritage from the Consequences of Disasters.

<sup>68</sup> Iccrom staat voor het Internationaal Centrum voor de Studie tot het behoud en de restauratie van culturele goederen.

<sup>69</sup> [READY — Resilience for Heritage in the Face of Disasters, Climate Risks and Complex Emergencies](#).

<sup>70</sup> [Mededeling van de Commissie over het EU-actieplan tegen de illegale handel in cultuurgoederen \(COM\(2022\) 800\)](#).

<sup>71</sup> [Verordening \(EU\) 2019/880](#).

<sup>72</sup> [Richtlijn \(EU\) 2024/1640](#).

<sup>73</sup> [Innovations for combatting trafficking in cultural goods — Bureau voor publicaties van de EU](#).

<sup>74</sup> [Subgroup on Art Market \(E03650/2\) — Register van deskundigengroepen van de Commissie en andere adviesorganen](#).

Het blijft belangrijk een gemeenschappelijke cultuur van architectuur en ontwerp te bevorderen en te investeren in een hoogwaardige leefomgeving voor iedereen door middel van initiatieven zoals **het Nieuw Europees Bauhaus**. Om de transformerende kracht van kunst en cultuur in te zetten voor creativiteit en innovatie, zal de Commissie een **mededeling en een voorstel voor een aanbeveling van de Raad over de toekomst van het NEB** vaststellen en ernaar streven cultuur verder te ondersteunen door middel van soortgelijke initiatieven.

De culturele sectoren moeten kwesties zoals energie-efficiëntie aanpakken, die in het geval van erfgoed moeten worden afgewogen tegen respect voor de integriteit ervan. Er moeten praktische instrumenten en initiatieven blijven worden bevorderd, zoals de koolstofcalculator van Media voor Europese audiovisuele producties die momenteel wordt ontwikkeld met steun van het onderdeel Media van Creatief Europa<sup>75</sup> of het GoGreen-project voor de instandhouding van erfgoed, gefinancierd door Horizon Europa<sup>76</sup>.

Voortbouwend op de geboekte vooruitgang zal de EU-steun voor de vergroeningsinspanningen van de culturele sectoren worden voortgezet. Een voorbeeld hiervan is de geplande lancering van een ambitieus nieuw **Europees partnerschap voor onderzoek en innovatie voor veerkrachtig cultureel erfgoed**, dat met medefinanciering van Horizon Europa een aanvulling zal vormen op een cluster van lopende acties op het gebied van onderzoek en innovatie. Dit zal investeren in onderzoek en innovatie om het behoud van het Europese culturele erfgoed te versterken en bij te dragen tot klimaatneutraliteit door het bevorderen van traditionele en innovatieve praktijken, technieken en materialen die in het kader van onderzoek naar cultureel erfgoed zijn geïnventariseerd. De Commissie zal ook blijven pleiten voor de volledige integratie van **cultuur en cultureel erfgoed in de internationale agenda voor klimaatadaptatie** door middel van relevante coördinatiemechanismen en internationale fora.

## **6. Een EU die zich inzet voor internationale culturele betrekkingen en partnerschappen**

Het bewaren van de vrede, het voorkomen van conflicten en het versterken van de internationale veiligheid maken deel uit van de bestaansredenen van de Unie en vormen een van haar belangrijkste doelstellingen op het gebied van extern optreden. Cultuur draagt hiertoe bij als een katalysator voor vrede en voor duurzame ontwikkeling en brengt mensen dichterbij elkaar.

In het huidige kwetsbare geopolitieke landschap, met buitenlandse informatiemaniplatie en inmenging, wordt cultuur steeds meer een strategische invloedssfeer. Op wereldschaal maken sommige landen actief gebruik van cultuur om percepties en identiteiten vorm te geven om politieke doelstellingen te legitimeren. Om veerkrachtig en geloofwaardig te blijven, moet de EU deze realiteit erkennen en erop reageren door de op waarden gebaseerde aanpak in haar internationale culturele betrekkingen te versterken, door haar eigen rijke culturele diversiteit als een strategische troef te gebruiken die het externe optreden versterkt, maatschappelijke veerkracht, stabiliteit en verzoening bevordert en bijdraagt aan onze collectieve veiligheid.

De EU-lidstaten, de partners van de EU en internationale organisaties verwachten steeds meer dat de EU op het wereldtoneel en in een multilaterale context consistentere en ambitieuzere optreden als het gaat om cultuur. De toegevoegde waarde van de EU is meer dan de som van haar onderdelen, zoals ook blijkt uit haar aanwezigheid op grote culturele en publieke diplomatieke evenementen in partnerlanden.

---

<sup>75</sup> [Een gemeenschappelijke koolstofemissiecalculator voor de Europese audiovisuele sector: naar een milieubewuste toekomst.](#)

<sup>76</sup> [GoGreen-project.](#)

## 6.1. Strategische integratie van cultuur in het externe optreden van de EU

Door de externe dimensie van het cultuurkompas te ontwikkelen, kan de EU culturele diversiteit beschermen en bevorderen, haar mondiale rol versterken en tastbare voordelen creëren voor samenlevingen overal ter wereld. Om dit te bereiken, zijn politieke wil, gecoördineerd optreden en een gezamenlijke inzet nodig om van cultuur een integraal onderdeel en een strategische hulpbron te maken voor het engagement van Europa in de wereld. De EU-delegaties spelen hierbij een belangrijke rol.

Op basis van ervaringen zoals het pakket “Team Europa voor cultureel erfgoed in Oekraïne” en de Team Europa-aanpak voor de versterking van de museumpartnerschappen tussen Afrika en Europa moeten deze modellen systematischer worden toegepast, ook in regio’s die getroffen worden door natuurrampen, gewapende conflicten of economische instabiliteit. Het platform voor culturele betrekkingen heeft een vernieuwde aanpak geïntroduceerd waarin betrokkenheid centraal staat, op basis van een gelijkwaardige dialoog, cocreatie en duurzame partnerschappen. Het project Europese Cultuurruimten heeft aangetoond dat gezamenlijk gecreëerde, lokaal gewortelde culturele initiatieven het wederzijds begrip kunnen versterken en een blijvend effect kunnen hebben. Om deze inspanningen te ondersteunen, zal de Commissie **wereldwijd een nieuwe fase voor het platform voor culturele betrekkingen** inluiden. Zij zal ook nauw blijven **samenwerken met het netwerk van nationale culturele instituten van de EU** om de internationale culturele betrekkingen te bevorderen.

Om de waarde van cultuur als een belangrijke strategische pijler van het externe optreden van de EU te erkennen, zal de EU de systematische en strategische integratie van cultuur in haar externe beleid en programma’s versterken, onder meer via haar Global Gateway-strategie. Relevante instrumenten, zoals NDICI — Europa in de wereld<sup>77</sup>, moeten consequent worden ingezet.

Voor een maximaal effect moeten beleidsmaatregelen en acties op het gebied van internationale culturele betrekkingen de sectoroverschrijdende samenwerking tussen cultuur en buitenlandse zaken op lokaal, regionaal en nationaal niveau alsmede met belanghebbenden versterken en aanmoedigen. Samenwerking op meerdere niveaus en tussen sectoren zorgt ervoor dat culturele actie zowel de beleidsprioriteiten als de behoeften van de lokale gemeenschappen weerspiegelt. In deze geest zullen de Commissie en de hoge vertegenwoordiger/vicevoorzitter (HV/VV) voorstellen de **EU-strategie voor internationale culturele betrekkingen** (gezamenlijke mededeling van 2016<sup>78</sup>) te actualiseren.

## 6.2. Intensivering van de culturele samenwerking in de uitbreidings- en integratieprocessen en in de betrekkingen met buurlanden en -regio’s

Culturele samenwerking is cruciaal om kandidaat-lidstaten en potentiële kandidaat-lidstaten van de EU dichterbij de EU te brengen. Door hun cultuurbeleid af te stemmen op de EU-normen, professionele uitwisselingen te stimuleren en culturele diversiteit in stand te houden en te bevorderen, kunnen zij hun integratietrajecten versterken. EU-programma’s zoals Creatief

---

<sup>77</sup> Verordening (EU) 2021/947 van het Europees Parlement en de Raad van 9 juni 2021 tot vaststelling van het instrument voor nabuurschapsbeleid, ontwikkeling en internationale samenwerking – Europa in de wereld, tot wijziging en intrekking van Besluit nr. 466/2014/EU van het Europees Parlement en de Raad en tot intrekking van Verordening (EU) 2017/1601 van het Europees Parlement en de Raad en Verordening (EG, Euratom) nr. 480/2009 van de Raad ([PB L 209 van 20.9.2021](#)).

<sup>78</sup> [Gezamenlijke mededeling — Naar een EU-strategie voor internationale culturele betrekkingen \(JOIN/2016/029\)](#).

Europa, EU4Culture<sup>79</sup>, het instrument voor pretoetredingssteun (IPA)<sup>80</sup> en TaieX<sup>81</sup> hebben hun waarde al bewezen met betrekking tot ondersteuning van de culturele sectoren van kandidaat-lidstaten en potentiële kandidaat-lidstaten en bevordering van een groter gevoel van verbondenheid en een gezamenlijke Europese identiteit. Deze initiatieven leveren hoogwaardige banen op, stimuleren duurzame groei en bevorderen het wederzijds begrip tussen de partnerlanden en de lidstaten. Dit soort steun moet worden voortgezet om het uitbreidingsproces vooruit te helpen. Ook zal de deelname van jongeren actief worden bevorderd in de uitbreidingsregio, voortbouwend op succesvolle initiatieven zoals jongerenlabs.

De Commissie zal, in nauwe samenwerking met de EU-lidstaten, de beleidsdialoog over cultuur met de kandidaat-lidstaten, potentiële kandidaat-lidstaten en buurlanden blijven versterken. Zij zal ook starten met een nieuwe fase van het **EU4Culture-programma** in de regio van het oostelijk nabuurschap. Naast technische samenwerking bieden culturele uitwisselingen ook mogelijkheden voor dialoog en uitwisseling en een krachtig verhaal, waarbij het EU-lidmaatschap niet alleen als een juridisch en economisch proces, maar ook als een gedeeld cultureel project wordt gepresenteerd. Ook zal de deelname van jongeren actief worden bevorderd in de uitbreidingsregio, voortbouwend op succesvolle initiatieven zoals jongerenlabs.

Bovendien zal nauwere samenwerking op het gebied van cultuur ook de betrekkingen van de Unie met haar buurlanden en andere landen ten goede komen. Zo vormt het rijke materiële en immateriële erfgoed van het zuidelijke Middellandse Zeegebied bijvoorbeeld een sterke basis voor toekomstige samenwerking door middel van cultuur, duurzaam cultureel toerisme en op erfgoed gebaseerde ontwikkeling. Het nieuwe pact voor het Middellandse Zeegebied<sup>82</sup> biedt mogelijkheden om cultureel erfgoed en creatieve industrieën centraal te stellen in dialoog en samenwerkings- en coördinatie-initiatieven. Als onderdeel van het pact zal de Commissie een nieuw **Euromed-initiatief voor cultuur, sport en toerisme** lanceren.

Daarnaast heeft de Commissie, voortbouwend op de ervaring met het programma Creatief Europa, voorgesteld derde landen de mogelijkheid te blijven bieden om deel te nemen aan het AgoraEU-programma.

### **6.3. Versterking van multilateralisme door middel van cultuur**

Het bevorderen van multilateralisme door middel van cultuur blijft essentieel voor de EU om haar rol als wereldspeler te versterken, de interculturele dialoog te bevorderen en partnerschappen op te bouwen die bijdragen tot vrede, wederzijds respect en welvaart wereldwijd. Door actief deel te nemen aan multilaterale fora zoals Unesco (ook in het kader van Mondiacult<sup>83</sup>), de G7 en de G20, helpt de EU het internationale cultuurbeleid vorm te geven en zorgt zij voor consistentie in het beleid in alle sectoren. De EU moet het voortouw nemen bij het omzetten van deze toezeggingen in concrete maatregelen en bijdragen tot de versterking van de rol van cultuur in de agenda voor duurzame ontwikkeling voor de periode na 2030, door empirisch onderbouwde benaderingen te blijven bevorderen.

---

<sup>79</sup> [EU-projectpagina — EU NEIGHBOURS east](#).

<sup>80</sup> Verschillende projecten zijn gefinancierd via het [instrument voor pretoetredingssteun \(IPA\) van de EU](#), bijvoorbeeld in de Westelijke Balkan, met als doel de culturele samenwerking te verbeteren als drijvende kracht achter verzoening en goede nabuurschapsbetrekkingen, ter ondersteuning van langdurige regionale stabiliteit en wederzijds begrip.

<sup>81</sup> [TaieX — Europese Commissie](#).

<sup>82</sup> [Joint communication on the Pact for the Mediterranean — Middle East, North Africa and the Gulf](#).

<sup>83</sup> Unesco-wereldconferentie over cultuurbeleid en duurzame ontwikkeling.

## 7. Europese cultuur: een strategische investering

Om de visie en ambitieuze beleidsdoelstellingen van het cultuurkompas voor Europa te ondersteunen, moeten de bestaande en toekomstige financieringsinstrumenten op elk niveau meer systematisch worden ingezet, naast particuliere investeringen en filantropie.

### 7.1. Blijvende specifieke financiering

Er zal blijvende en specifieke financiële steun van de EU voor de culturele en creatieve sectoren en industrieën van Europa worden gewaarborgd via Creatief Europa en het voorgestelde AgoraEU-programma voor 2028-2034, dat cultuur, media, waarden en rechten samenbrengt door voort te bouwen op de successen van de huidige programma's Creatief Europa en CERV. In overeenstemming met haar voorstel streeft de Commissie ernaar voort te bouwen op de verworvenheden en successen van Creatief Europa en heeft zij voorgesteld de begroting voor cultuur te verdubbelen. De Commissie zal bijzondere aandacht besteden aan vereenvoudiging, onder andere door meer gebruik te maken van de doorgifte van subsidies en financiering die niet gekoppeld is aan kosten en vaste bedragen, hetgeen een grotere efficiëntie mogelijk moet maken en de toegankelijkheid moet vergroten.

### 7.2. Integratie van cultuur in alle financiële instrumenten van de EU

De huidige EU-financiering voor cultuur uit een reeks programma's was cruciaal voor het bevorderen van onderwijs, onderzoek, innovatie, digitalisering, dynamiek van kmo's, actief burgerschap en culturele actie met niet-EU-landen<sup>84</sup>. De **CulturEU-gids voor financiering** hielp belanghebbenden hun weg te vinden in de verschillende financieringsinstrumenten van de EU en te begrijpen hoe zij cultuur benaderen en financieren<sup>85</sup>. De Commissie **zal de gids actualiseren om rekening te houden met financieringsmogelijkheden voor cultuur in de volgende EU-begroting**.

Voor het **volgende meerjarig financieel kader heeft de Commissie voorgesteld cultuur te ondersteunen via relevante EU-instrumenten**, waaronder het Europees Fonds voor concurrentievermogen, Horizon Europa, de nationale en regionale partnerschapsplannen en het instrument "Europa in de wereld". Om dit te ondersteunen, zal de Commissie **richtsnoeren voor strategische investeringen in cultuur** ontwikkelen die zijn afgestemd op de hoofdlijnen van het cultuurkompas.

### 7.3. Aantrekken van particuliere financiering

Het verkennen van innovatieve financieringsmechanismen voor de culturele en creatieve sectoren en industrieën is van cruciaal belang om de duurzaamheid van deze sectoren op lange termijn te waarborgen. **Samenwerking tussen de publieke en de particuliere sector wordt sterk aangemoedigd** om de financieringsbronnen voor cultuur uit te breiden, zoals het aanvullen van subsidies met **marktinstrumenten, met inbegrip van nieuwe financieringsbenaderingen, waaronder filantropie en publiek-private partnerschappen**, afgestemd op de specifieke behoeften van de sectoren.

De Commissie heeft samen met het Europees Investeringsfonds (EIF) innovatieve financieringsinstrumenten ontwikkeld als alternatief voor traditionele subsidiefinanciering. Deze zijn bedoeld als hefboom voor de financiële markten, wat zowel eigen vermogen als leningen betreft, ten behoeve van de media en andere culturele en creatieve sectoren. Om de diversiteit en het concurrentievermogen van de culturele sectoren verder te versterken en voort te bouwen op de goede resultaten op het gebied van de media van de InvestEU-garanties en met

<sup>84</sup> Zoals Erasmus+, Horizon Europa, Digitaal Europa, InvestEU, CERV en NDICI.

<sup>85</sup> [CulturEU-gids voor financiering — Cultuur en creativiteit](#).

de garantiefaciliteit voor de culturele en creatieve sector<sup>86</sup> en het aandeleninvesteringsinstrument MediaInvest<sup>87</sup>, zal de Commissie nieuwe **financiële instrumenten onderzoeken om particulier kapitaal aan te trekken en investeringen in de culturele en creatieve sectoren**, waaronder start-ups en bedrijven, te stimuleren om hun creatie- en innovatiecapaciteit te vergroten.

## 8. Conclusies en vooruitzichten

Het cultuurkompas voor Europa bevat een ambitieus en versterkt EU-beleidskader voor cultuur. De toekomstgerichte acties worden ondersteund door drie overkoepelende beleidsinstrumenten voor de uitvoering: een periodiek verslag over de stand van zaken van de cultuur in de EU, een gestructureerde EU-dialoog over cultuur en een EU-hub voor culturele gegevens.

Het bevorderen van de strategische koers van dit cultuurkompas vereist een sterker politiek engagement en meer investeringen in cultuur. Dit is de geest waarin het ontwerp van gezamenlijke verklaring getiteld “Europa voor cultuur, cultuur voor Europa” vandaag wordt voorgesteld. De Commissie verzoekt het Europees Parlement en de Raad het ontwerp in overweging te nemen om tot een gezamenlijk overeengekomen tekst te komen en de verklaring mede te ondertekenen als een signaal van een gemeenschappelijke intentie.

De Commissie zal ook samenwerken met andere overheidsinstellingen, belanghebbenden op cultuurgebied, actoren uit het maatschappelijk middenveld, relevante organisaties en alle andere betrokkenen om zich actief in te zetten om de hoge ambities van het cultuurkompas voor Europa waar te maken.

---

<sup>86</sup> [Garantiefaciliteit voor de culturele en creatieve sector \(CCS GF\)](#), aanvankelijk tot en met 2020 gefinancierd door Creatief Europa en vervolgens sinds 2021 door InvestEU, en uitgevoerd door middel van doeltreffende samenwerking tussen de Commissie en het Europees Investeringsfonds.

<sup>87</sup> [MediaInvest — Boosting investment in the European audiovisual sector | Shaping Europe’s digital future.](#)

## BIJLAGE 1: VLAGGENSCHIPACTIES VAN HET CULTUURKOMPAS VOOR EUROPA

Onderstaande lijst geeft een overzicht van de acties die de Commissie zal uitvoeren om het cultuurkompas voor Europa uit te voeren.

Aantal	Actie	Tijdschema
<b>VISIE: Europa voor cultuur, cultuur voor Europa</b>		
1.	Een gezamenlijke verklaring van het Europees Parlement, de Raad van de Europese Unie en de Europese Commissie getiteld “Europa voor cultuur, cultuur voor Europa” voorstellen.	Vierde kwartaal 2025
2.	Verslag over de stand van zaken van de cultuur in de EU en organisatie van een gestructureerde EU-dialoog met belanghebbenden.	Derde kwartaal 2027 (stand van zaken van de cultuur) Derde kwartaal 2026 (dialoog)
3.	Oprichting van een EU-hub voor culturele gegevens, beheerd door de Europese Commissie.	Vanaf derde kwartaal 2027
<b>Hoofdlijn 1: WAARDEN EN RECHTEN</b>		
4.	Een nieuwe Europese prijs voor podiumkunsten voorstellen.	Tweede kwartaal 2027
5.	Verslag uitbrengen om de lidstaten te helpen de deelname van personen met een handicap aan cultuur te vergroten en hen daarbij meer te ondersteunen.	Eerste kwartaal 2028
6.	Een vrijwillig kader vaststellen voor de wederzijdse erkenning van culturele-erfgoedpassen voor jongeren die op nationaal niveau worden afgegeven, de culturele route van DiscoverEU onder jongeren promoten en het culturele aanbod waarvoor de bestaande EU-jongerenkortingskaart geldt (met financiering van Erasmus+) uitbreiden.	Vierde kwartaal 2027 (passen) Tweede kwartaal 2026 (DiscoverEU) Tweede kwartaal 2026 (jongerenkaart)
<b>Hoofdlijn 2: KUNSTENAARS EN MENSEN</b>		
7.	Een EU-handvest voor kunstenaars voorstellen in overleg met de sociale partners en belanghebbenden.	Tweede kwartaal 2027
8.	Een netwerk van culturele jongerenambassadeurs oprichten om kwesties op het gebied van cultuurbeleid te bespreken.	Met ingang van 2026
9.	EU-richtsnoeren over cultuur, gezondheid en welzijn presenteren.	2028
<b>Hoofdlijn 3: CONCURRENTIEVERMOGEN, VEERKRACHT, COHESIE</b>		
10.	Een AI-strategie voor de culturele en creatieve sectoren vaststellen.	Eerste kwartaal 2027
11.	De gemeenschappelijke Europese dataruimte voor cultureel erfgoed ontwikkelen in het kader van de komende implementatiestrategie 2025-2030 voor de gegevensruimte.	Vanaf vierde kwartaal 2025
12.	Het Europees erfgoedlabel en het initiatief “Culturele Hoofdstad van Europa” na 2033 versterken.	Tweede kwartaal 2026
13.	Een mededeling en een voorstel vaststellen voor een aanbeveling van de Raad over de toekomst van het Nieuw Europees Bauhaus (NEB), waarin de transformerende kracht van kunst en cultuur wordt benut voor creativiteit en innovatie.	Vierde kwartaal 2025

Aantal	Actie	Tijdschema
14.	Een nieuw Europees O&I-partnerschap voor veerkrachtig cultureel erfgoed lanceren.	Tweede kwartaal 2026
<b>Hoofdlijn 4: INTERNATIONAAL</b>		
15.	Samen met de HV/VV de EU-strategie voor internationale culturele betrekkingen actualiseren.	Vierde kwartaal 2027
16.	Samen met de HV/VV gebruikmaken van de Team Europa-benadering van cultuur om de bundeling van middelen van de EU en de lidstaten op het gebied van cultuur en cultureel erfgoed aan te moedigen.	Gaande
17.	Start van een nieuwe fase van het EU4Culture-programma in het oostelijk nabuurschap.	Vierde kwartaal 2025
18.	Een Euromed-initiatief voor cultuur, sport en toerisme lanceren in het kader van het pact voor het Middellandse Zeegebied	Eerste kwartaal 2026
<b>INVESTERINGEN</b>		
19.	De toegang tot EU-financiering voor cultuur vereenvoudigen en de CulturEU-gids voor financiering actualiseren.	Gaande (EC) Vierde kwartaal 2028 (CultureEU)
20.	EU-richtsnoeren voor strategische investeringen in cultuur ontwikkelen en innovatieve investeringsinstrumenten om particulier kapitaal aan te trekken onderzoeken, met inbegrip van filantropie, in samenwerking met relevante financiële instellingen.	Vierde kwartaal 2028